

Andre veier til pensjonssparing - bolig, arv og IPS

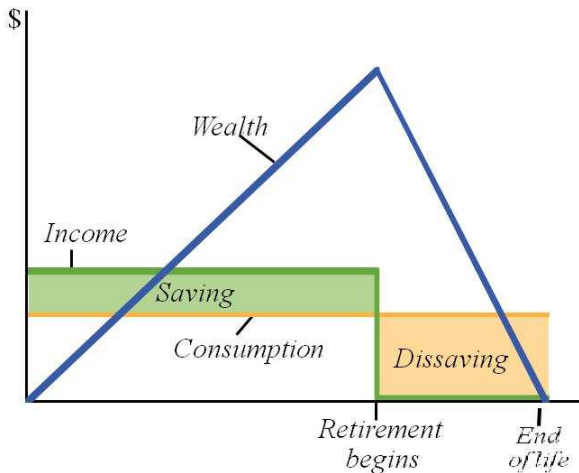
Elin Halvorsen

Statistisk sentralbyrå

Pensjonsforum, 3. november 2017

Motiver for sparing

- ▶ Livsløpshypotesen: gitt inntekten vil man spare/låne i perioder av livet for å kunne opprettholde et jevnt konsum over livsløpet

Motiver for sparing

- ▶ Livsløpshypotesen: gitt inntekten vil man spare/låne i perioder av livet for å kunne opprettholde et jevnt konsum over livsløpet
- ▶ Forsiktighetsmotivert sparing (buffersparing)
- ▶ Arv og inter vivos gaver (overføringer til neste generasjon)
- ▶ Avkastning og porteføljevalg (sparing i bolig)
- ▶ Følelse av uavhengighet (Keynes, 1936)

Motiver for sparing

- ▶ Livsløpshypotesen: gitt inntekten vil man spare/låne i perioder av livet for å kunne opprettholde et jevnt konsum over livsløpet
- ▶ Forsiktighetsmotivert sparing (buffersparing)
 - ▶ Arv og inter vivos gaver (overføringer til neste generasjon)
 - ▶ Avkastning og porteføljevalg (sparing i bolig)
 - ▶ Følelse av uavhengighet (Keynes, 1936)

Motiver for sparing

- ▶ Livsløpshypotesen: gitt inntekten vil man spare/låne i perioder av livet for å kunne opprettholde et jevnt konsum over livsløpet
- ▶ Forsiktighetsmotivert sparing (buffersparing)
- ▶ Arv og inter vivos gaver (overføringer til neste generasjon)
- ▶ Avkastning og porteføljevalg (sparing i bolig)
- ▶ Følelse av uavhengighet (Keynes, 1936)

Motiver for sparing

- ▶ Livsløpshypotesen: gitt inntekten vil man spare/låne i perioder av livet for å kunne opprettholde et jevnt konsum over livsløpet
- ▶ Forsiktighetsmotivert sparing (buffersparing)
- ▶ Arv og inter vivos gaver (overføringer til neste generasjon)
- ▶ Avkastning og porteføljevalg (sparing i bolig)
- ▶ Følelse av uavhengighet (Keynes, 1936)

Motiver for sparing

- ▶ Livsløpshypotesen: gitt inntekten vil man spare/låne i perioder av livet for å kunne opprettholde et jevnt konsum over livsløpet
- ▶ Forsiktighetsmotivert sparing (buffersparing)
- ▶ Arv og inter vivos gaver (overføringer til neste generasjon)
- ▶ Avkastning og porteføljevalg (sparing i bolig)
- ▶ Følelse av uavhengighet (Keynes, 1936)

Alternativ livsløpshypotese

- ▶ Årets Nobelprisvinner Richard Thaler
- ▶ Mange er kortsiktige (myopiske) og har lav selvkontroll ⇒ Binde seg til masten
- ▶ Mental bokføring: forbruks- og sparetilbøyeligheten varierer med typen inntekt ⇒ Øremerking av midler, tommelfinger-regler
- ▶ Omstendigheter er viktig: “nudging” - betydningen av status quo alternativet

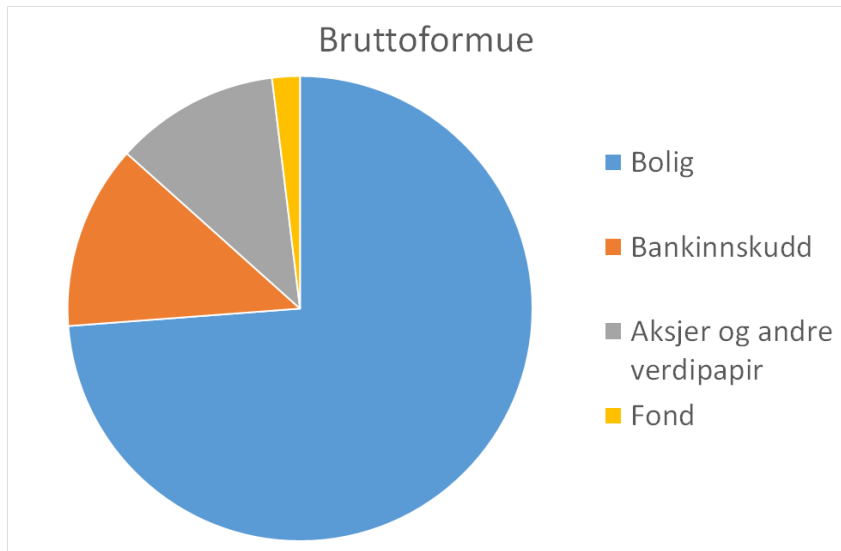
Definisjon av sparing

Disponibel inntekt - Konsum = Sparing = Endring i formue

Hva med

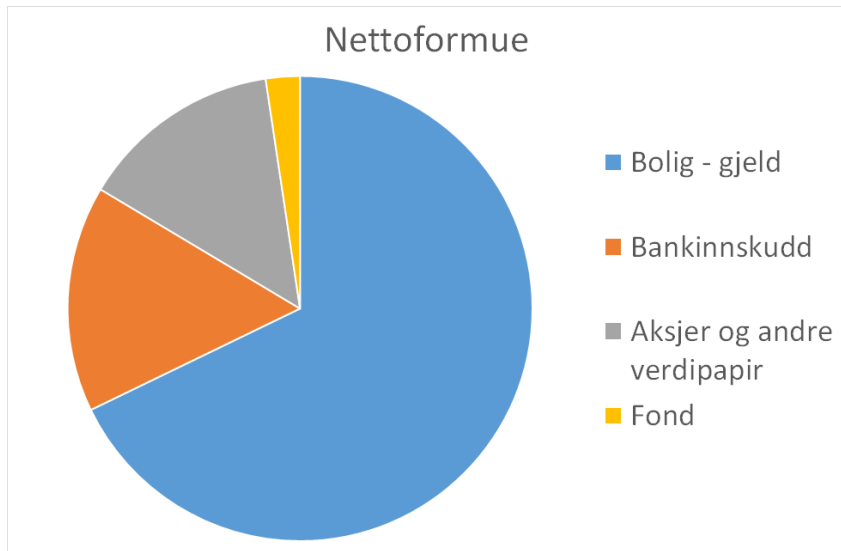
- ▶ Varige goder?
- ▶ Bolig? Er ikke-realiserede kapitalgevinster sparing?
- ▶ Gjeld?
- ▶ Arv?

Husholdningenes bruttoformue 2015

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Husholdningenes nettoformue 2015

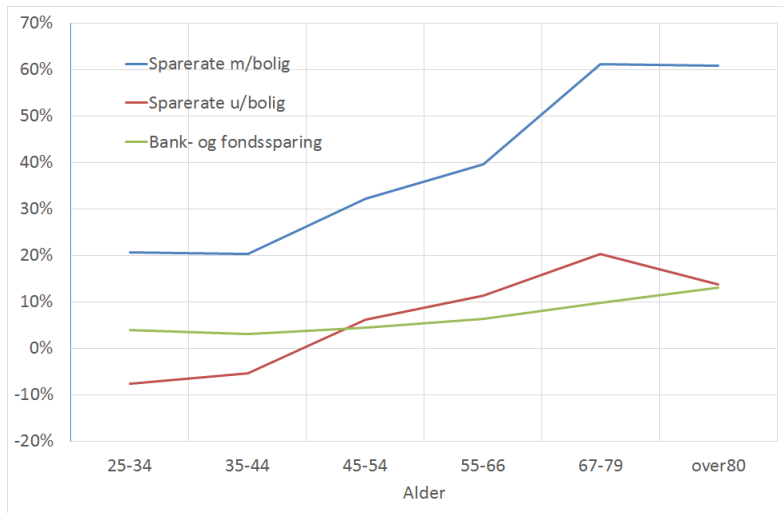
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Sparing = endring i husholdningens formue, 2015

	Sparing gj.snitt kr	Sparerate i prosent
Endring i nettoformue	215 400	37
Endring i formue uten bolig	38 900	7
Bank- og fondssparing	34 000	6
Nasjonalregnskapet	66 400	11

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Sparing over aldersgrupper

Kilde: Formuesregnskapet og inntektsstatistikken, Statistisk sentralbyrå

Boligverdi og annen sparing

- ▶ Formueseffekt: kan øke forbruket, evt. spare mindre i andre formuesobjekter
- ▶ Låneeffekten: økt boligverdi gir økt “forbrukslån” med pant i bolig
- ▶ Internasjonal forskning viser blandede resultater.
- ▶ Vanskelig å skille mellom effekten av boligverdi og tro på fremtidig inntektsvekst
- ▶ Men de fleste finner mer låneeffekt enn ren formueseffekt.
- ▶ Gjeldsopptak (med pant i bolig) synes å ha erstattet tradisjonell sparing som verktøy for glatting av konsum.

Median sparingen foregår som nedbetaling av lån

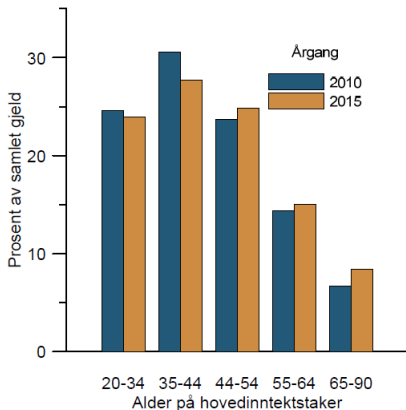

Kilde: Fagereng og Halvorsen (2017): "Imputing consumption from Norwegian income and wealth registry data", Journal of Economic and Social Measurement, 42(1), 67-100.

Boligverdi og gjeldsvekst

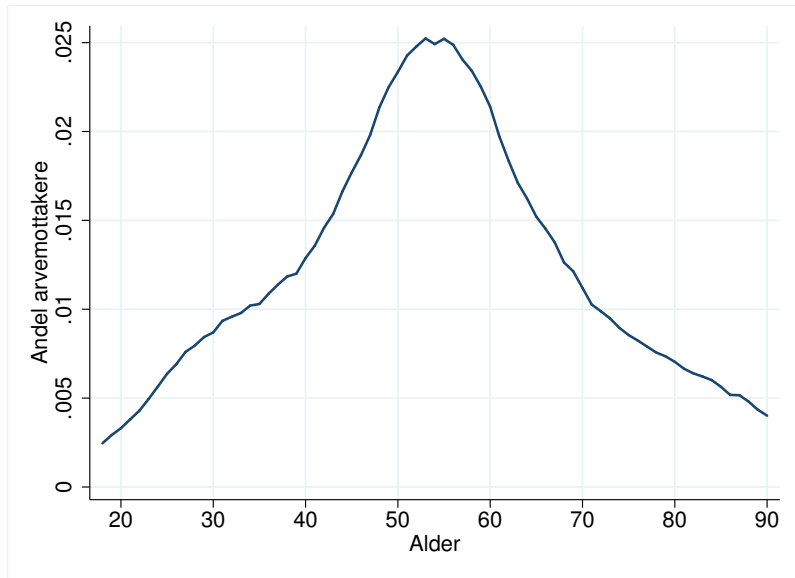
Figur 1: Fordeling av samlet gjeld over alders-

(a) Alder på hovedinntektstaker

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Andel arvemottakere

Kilde: Egne beregninger, Arveavgiftsregisteret, Statistisk sentralbyrå

Betydningen av arv

- ▶ I alderen 50 til 59 år arver 24-25 prosent av husholdningene
- ▶ I snitt arver de 818 000 kroner
- ▶ Tallene er basert på Arveavgiftsregisteret 1997-2011 (egne beregninger), så tallene kan være høyere nå
- ▶ Mottak av arv øker sannsynligheten for å gå av med AFP med 2 prosentpoeng (Bø, Halvorsen og Thoresen, 2016)
- ▶ Men vi fant også at personer med livsarvinger er mindre tilbøyelige til å bruke arven på seg selv - “golden rule”

Pensjonssparing med skattefradrag

- ▶ Et virkemiddel for å stimulere til økt sparing generelt, det vil si stimulere til kapitaltilgang, investering og vekst.
- ▶ Eller for å stimulere til sparing i husholdninger ikke sparer tilstrekkelig på egen hånd.
- ▶ Internasjonal forskning: lite ny sparing, men isteden en flytting av sparing til det skattefavoriserte instrumentet.

Pensjonssparing med skattefradrag - forskning

- ▶ Chetty et al (2014): Dansk studie, finner at 83 prosent av de berørte ikke endret sin adferd overhodet, mens blant de 17 prosent som reagerte på skattefritaket ble økningen i pensjonssparing oppveiet av en reduksjon i annen sparing slik at total sparing forble uendret.
- ▶ Videre finner man i de empiriske studiene at pensjonssparing med skattefritak i hovedsak blir benyttet av husholdninger som i gjennomsnitt er eldre og rikere enn de som ikke benytter seg av ordningen (se Attanasio et al, 2004, Ayuso et al, 2007). Chetty et al finner også at mange av de som benytter ordningen har en utdanning innen økonomi.

Oppsummering

- ▶ Boligformuen utgjør 68% av norske husholdningers formue og er en viktig driver bak spreadferden.
- ▶ Gjeldsopptak synes å ha erstattet tradisjonell sparing som verktøy for glatting av konsum.
- ▶ Arv kan bli et viktig bidrag til pensjon fremover, men usikkert hvor viktig videreføring av arv er.
- ▶ IPS: tap av skatteproveny, lite ny sparing eller bidrag til å sikre utsatte husholdninger.

- <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/statistikker/ifhus>
- <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/statistikker/nri>
- Fagereng, A og E. Halvorsen (2017) “Imputing consumption from Norwegian income and wealth registry data”, *Journal of Economic and Social Measurement*, 42(1), 67-100.
- Halvorsen, E. (2011) “Norske husholdningers sparing”, Økonomiske analyser 3/11, Statistisk sentralbyrå
- Halvorsen, E. og T. O. Thoresen (2011) “Parents’ Desire to Make Equal Inter Vivos Transfers”, CESifo Economic Studies
- Bø, E. E., E. Halvorsen og T. O. Thoresen (2016) “Heterogeneity of the Carnegie Effect”, Discussion paper no 853, Statistics Norway
- Attanasio, O., J. Banks and M. Wakefield (2004) “Effectiveness of tax incentives to boost (retirement) saving:

theoretical motivation and empirical evidence,” IFS Working Papers W04/33, Institute for Fiscal Studies.

Ayuso, Juan and Jimeno, Juan F. and Villanueva, Ernesto (2007) “The Effects of the Introduction of Tax Incentives on Retirement Savings”, Banco de España Research Paper No. WP-0724.

Chetty, Ray, John Friedman, Soren Leth-Petersen, Torben Nielsen, and Tore Olsen (2014) “Active vs. Passive Decisions and Crowd-out in Retirement Savings Accounts: Evidence from Denmark”, Quarterly Journal of Economics 129(3), 1141-1219.